

Menneskesyn

Etter å ha arbeidet med dette kapitlet skal du:

- kjenne til problemet med fri vilje
- kjenne til hva substansdualisme er, og kunne peke på argumenter for og mot substansdualisme
- kjenne til hva fysikalisme og funksjonalisme er, og kunne peke på styrker og svakheter ved disse teoriene.
- kjenne til kroppsliggjørings teorier
- kjenne til fenomenologiske og feministiske perspektiver på bevissthet.

I forrige kapittel ble vi kjent med flere syn på naturen som helhet og på oss mennesker som en del av den. I dette kapitlet ser vi nærmere på noen temaer som angår vår selvforståelse, spesielt spørsmålet om sinnets natur og hva bevissthet er. Vi skal også berøre spørsmålet om vi har fri vilje.

Disse temaene er sentrale i den delen av filosofien som kalles sinnfilosofi eller bevissthetsfilosofi og i de beslektede feltene kognisjonsfilosofi og fenomenologi.

Hva som menes med betegnelsen «fri vilje», ligger i kjernen av den filosofiske debatten om hvorvidt vi har slik viljesfrihet eller ikke. Dette kommer vi tilbake til.

Men innledningsvis er det nyttig å se nærmere på forståelsen av ordene «sinn» (eng. mind) og «bevissthet». Også dette er omdiskutert. Men generelt er det rimelig å si at sinnet er summen av våre mentale evner, tilstander og prosesser: å oppfatte verden rundt oss gjennom sansene, å tenke, å oppfatte og forstå språk, å løse problemer, å kjenne på følelser og å forholde oss til oss selv.

Bevisstheten er en del av vårt sinn (Van Gulick, 2022). Noen filosofer tenker på bevissthet rett og slett som evnen til å oppfatte noe i verden, for eksempel regndråpene på huden i ansiktet ditt eller fargen på bokstavene i denne teksten. Andre mener at bevissthet også har noe med subjektiv opplevelse å gjøre, altså med tingenes opplevde kvalitet. Vi opplever ikke bare at det regner, men har også en erfaring av hvordan regnet føles på huden vår. I dette kapitlet vil vi studere nærmere bevissthet både som sanseoppfatning og opplevd erfaring.

Den filosofiske debatten om sinnets og bevissthetens natur dreier seg særlig om tre hovedspørsmål, som vil fungere som ledetråd for vår behandling av dette temaet: Er sinnet generelt, og bevisste opplevelser spesielt, i bunn og grunn noe fysisk, eller er dette noe som ikke kan forklares ut fra rent fysiske størrelser?